

Nā Ana Mākau ‘Ōlelo - Papa 6

Ke Kumuhana	Ka Mākau	Ka Helu	Ke Ana	NA EVIDENCE STATEMENT
Ka ‘Ōlelo	Ka ‘Ōlelo Walewaha (1.1)	5-6.O.1 (Ka Pane Piha)	<p>Ho‘opuka ‘ia ka ‘ōlelo,</p> <p>a) e wehewehe pono ai iā ha‘i i kekahihana</p> <p>e) e hō‘ike le‘a ai i ka pō‘aiapili hoihoi a pili loa i ka haumāna ma ka ‘ōlelo uluwale</p> <p>i) e wehewehe ai i kona kuana‘ike pono‘ī</p> <p>o) e hō‘ulu‘ulu ai i nā mana‘o like ‘ole u) e pono ai ke kama‘ilio</p>	<p>Maopopo i nā keiki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Puana pololei i mea e ho‘omaopopo ai i kona ‘ōlelo, • Ka ‘ōlelo ‘ana i ke ka‘ina hana o kekahihana, • Maopopo i ke keiki kona kuana‘ike pono‘ī • ‘Ōlelo Hawai‘i wale nō <p>Papa hua‘ōlelo/analula:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ho‘opuka i nā hua‘ōlelo kiko‘ī/pili i ka hana āna e wala‘au ana • Ho‘oka‘ina a ho‘onohonoho i nā mana‘o like ‘ole i mea e hō‘ulu‘ulu ai i ia mana‘o • Ho‘opuka i nā analula/ hopuna‘ōlelo ho‘oka‘ina (a, o) <p>La‘ana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wehewehe ke keiki i ke ka‘ina hana o ka ho‘omākaukau ‘ana i ka laulau no kekahihana pā‘ina a me nā loinai i a‘o ‘ia ‘o ia no ia hana.
		5-6.O.2 (Ka Ha‘i ‘Ōlelo)	<p>Ha‘i‘ōlelo ma mua o ke anaina e pili i kekahihana i noi‘i ‘ia me ke kahe kūpono o ka ‘ōlelo.</p>	<p>Maopopo i nā keiki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ‘Ōlelo Hawai‘i wale nō • nā ‘ikepili like ‘ole o kekahihana ma mua o ka ha‘i ‘ōlelo ‘ana. • Kahe kona ‘ōlelo Hawai‘i

				<ul style="list-style-type: none"> • Ka'ina o ka ha'i'ōlelo • <p>Papa hua'ōlelo/analula:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nā hua'ōlelo kiko'i o ia kumuhana • Ka wehena/ ka pani o ka ha'i'ōlelo 'ana <p>La'ana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha'i 'ōlelo ke keiki i mua o ka panela i kekahi kumuhana āna i noi'i 'ē ai, 'o ka 'aha 'epekema (Science Fair)
	5-6.O.3 (Ka Ha'i 'Ōlelo)		Ho'okomo 'ia ka 'ōlelo no'eau ma kahi kūpono.	<p>Maopopo i nā keiki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ka mana'o nui i nā 'ōlelo no'eau like 'ole • nā 'ōlelo no'eau like 'ole • ka pilina o ia 'ōlelo no'eau me ke ao nei/ ka ho'opili 'ana iā ia iho • ke kālailai 'ana i ia 'ōlelo no'eau i loko ona i hiki ke ho'opuka ma kahi kūpono <p>Papa hua'ōlelo/analula:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nā hua'ōlelo o ka 'ōlelo no'eau āna i ho'okomo ai i kona ha'i 'ōlelo 'ana <p>La'ana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ma ko ke keiki ha'i 'ōlelo 'ana ho'opuka 'o ia ka 'ōlelo no'eau," a'ohe mālama pau i ka 'iole" no kona kāko'o 'ana i ka mana'o e mālama i nā 'ukana ma kona huaka'i 'ana i Ni'ihau.

		5-6.O.4 (Ka Pō'aiapili 'Ōlelo)	Kūpono ke ki'ina leo a me ke 'ano o ke kino o ka haumāna e kūlike ai me ka pō'aiapili.	Maopopo i nā keiki: <ul style="list-style-type: none"> • Ke ki'ina leo kūpono no nā pō'aiapili like 'ole • Ke 'ano o ke kino ma nā pō'aiapili like 'ole Papa hua'ōlelo/analula: <ul style="list-style-type: none"> • La'ana:
Ka Ho'omaopopo (1.2)	5-6.O.5 (Ka Ho'olohe)	Hō'ike i ka 'a'apo 'ia o ka 'ike mai loko mai o nā kūmole like 'ole i lohe 'ia.		Maopopo i nā keiki: <ul style="list-style-type: none"> • Wae i nā 'ike kūpono i lohe 'ia • Puana hou i ka 'ike kūpono • Hō'ulu'ulu i ka mana'o i lohe 'ia La'ana:
	5-6.O.6 (Ka Loina 'Ōlelo)	Maopopo ka pilina o kona 'ohana i <ul style="list-style-type: none"> • Kona 'āina hānau • Kona wahi noho • Ke kahua kula 		Maopopo i nā keiki: <ul style="list-style-type: none"> • Papa hua'ōlelo/analula: <ul style="list-style-type: none"> • Nā inoa o kona 'āina hānau, wahi noho, a me kona kahua kula • Nā mo'olelo/ 'ikepili o kona wahi noho, 'aina hānau, a i 'ole kahua kula • Nā inoa o nā ua, makani, kai o kēia mau wahi paha La'ana:
	5-6.O.7 (Ka Loina 'Ōlelo)	Maopopo ka loinā ku'una o kāna i lohe ai.		Maopopo i nā keiki: <ul style="list-style-type: none"> • Nā loinā ku'una like 'ole Papa hua'ōlelo/analula: <ul style="list-style-type: none"> • Nā hua'ōlelo e kuhi ai i ka loinā ku'una La'ana:
	5-6.O.8 (Ka Loina 'Ōlelo)	Maopopo ka ho'ohana pololei 'ia o nā ho'oho ma'amau: <ul style="list-style-type: none"> • 'Ā 'oia • Tsā/Kā • Hemū/Hele pēlā 		Maopopo i nā keiki: <ul style="list-style-type: none"> • Nā pō'aiapili kūpono e ho'ohana ai i kēia mau ho'oho ma'amau

Haku 'ia e nā kumu ma ka hālāwai haku nīnau Kepakemapa

			<ul style="list-style-type: none"> • Hāmau/Kulikuli 	<ul style="list-style-type: none"> • Ka mana'o o kēia mau ho'ōho ma'amau <p>Papa hua'ōlelo/analula:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nā ho'ōho ma ka hō'ike <p>La'ana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ho'opuka 'o ia i kekahi ho'ōho ma'amau ma ka pō'aiapili pololei
Ke Mele/ Oli	Ke Kālailai Mele/Oli (2.1)	5-6.MO.1 (Ka 'Ikena Mele/ Oli)	<p>Wehewehe i ka ha'awina o kekahi mele</p> <p>a) me ke kāko'o pū 'ana i kona mana'o ma o nā lā'ana mai ke mele mai e) me ke kuhi 'ana i ka pō'aiapili kūpono e ho'ohana 'ia ai ke mele</p>	<p>Maopopo i nā keiki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka mana'o nui o kekahi mele • Ke kālailai 'ana i kekahi mele • Ka pō'aiapili kūpono no ia mele <p>Papa hua'ōlelo/analula:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nā analula e hō'ike ai i ke kāko'o o kona mana'o <p>La'ana:</p>
		5-6.MO.2 (Ka 'Ikena Mele/Oli)	<p>Ho'ohālikelike i nā mele Hawai'i me ke kālele pū 'ana i nā loina ku'una o ke mele.</p>	<p>Maopopo i nā keiki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nā loina ku'una • Ka mana'o o kekahi mele • Ka mo'olelo o kekahi mele • Ka ho'ohālikelike 'ana i nā mele <p>Papa hua'ōlelo/analula:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nā analula/hua'ōlelo ho'ohālikelike <p>La'ana:</p>
		5-6.MO.3 (Ka 'Ikena Mele/Oli)	<p>Ho'ohālikelike 'ia ke mele i lohe 'ia me ka mea i kākau 'ia.</p>	<p>Maopopo i nā keiki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ke kani/ leo/ ki'ina leo o nā 'ano mele like 'ole • Ka ho'ohālikelike 'ana i kekahi mea i lohe 'ia a me kekahi mea āna i heluhelu ai <p>Papa hua'ōlelo/analula:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nā hua'ōlelo o kekahi mele <p>La'ana:</p>

Ke Kākau	Nā ‘Ano Kākau (3.1)	6.K.1 (Ka Palapala Mo‘olelo)	E kākau i ka mo‘olelo me ka hō‘ike i: a) ke ‘ano a me ka hana o ka mea nona ka mo‘olelo e) kona pilina i ka ‘āina i) kekahī ha‘awina i a‘o ‘ia o) nā hi‘ohi‘ona e pono ai ka mo‘olelo (hame‘e, pō‘aiapili, hihia, ho‘oponopono, a pēlā aku)	<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ke keiki ke kākau mo‘olelo me ka maiau ma o ke kuhikuhi ‘ana i ke ‘ano/hana o ka mea nona ka mo‘olelo. Hō‘ike ka haumāna i kona pilina i ka ‘āina, kekahī ha‘awina i a‘o ‘ia a pēlā pū me nā hi‘ohi‘ona e pono ai i ka mo‘olelo.
		6.K.2 (Ka Palapala Wehewehe)	Ho‘onohonoho a wehewehe ‘ia nā mana‘o nui o kekahī kumuhanā i mōakāka nā ha‘awina i a‘o ‘ia mai.	<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ke keiki ke ho‘omaopopo i ke ka‘ina hanana o kekahī mo‘olelo; ke kumuhanā o ka mo‘olelo me nā kāko‘o Hiki i ke keiki ke wehewehe i nā hanana nui/mana‘o nui o ka mo‘olelo e ho‘onohonoho ‘ia ai ma ke ka‘ina kūpono
		6.K.3 (Ka Palapala Kūpale Mana‘o)	Kūkulu mōakāka ‘ia ka mana‘o me ke kāko‘o piha ‘ia ‘ana ona a) me ka ho‘ohana ‘ana i mau la‘ana mai kekahī mau kūmole ‘oko‘a mai e) me ke kālailai ‘ana i ke ‘ano o kekahī mea i ‘imi noi‘i ‘ia	<ul style="list-style-type: none"> Ua ho‘ohana ka haumāna i 3-4 a ‘oi la‘ana a me 2-3 kūmole. Ua pane ‘ia kona nīnau noi‘i. Ua maiau ke kākau ‘ana (nā hua ‘ōlelo, nā kaha puana‘ī a me kona kāko‘o ‘ana i ka mana‘o nui.)
	Nā Loina Mo‘olelo (3.2)	6.K.4 (Ka Ha‘awina ‘Ike Ku‘una)	E kākau a wehewehe i ka pilina o kekahī loina ku‘una i nā hāme‘e a hō‘ike i ka waiwai o ia mau loina ku‘una.	<ul style="list-style-type: none"> Ua kuhikuhi ‘ia ka loina ku‘una mai loko mai o ka mo‘olelo. Hiki i ka haumāna ke wehewehe piha i ka loina ku‘una me nā kāko‘o he 2 a ‘oi.
	Nā Loina Kākau (3.3)	6.K.5 (Ke Kaona)	Wehewehe ‘ia ke kaona no ka hō‘ike ‘ana i kekahī mana‘o pālua o ka ‘ōlelo ho‘okahi ma nā pō‘aiapili like ‘ole.	<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ka haumana ke kuhikuhi a wehewehe ‘ana i ke kaona o nā mana‘o pālua

				<ul style="list-style-type: none"> Maopopo ka haumāna aia nō ke kaona i nā ‘ōlelo no‘eau, nā nane, nā hua ‘ōlelo, nā mele, a pēlā aku. Hiki i ka haumana ke wehewehe i ke kaona me 2 a ‘oi mana‘o ‘oko‘a o kekahi hua‘ōlelo/māmala ‘ōlelo a me ka pō‘aiapili kūpono. Hiki i ka haumana ke kālailai i ka nane a me ka mana‘o nui ma o nā ‘ōlelo ho‘ohali.
	6.K.6 (Ke Kiko a me ka Pela)	Pololei ka pela ‘ana a me ka ho‘ohana ‘ia o nā kiko.		<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ka haumana ke pela pololei a ho‘ohana i nā kiko i kahi kūpono. Kākau ‘ia ma ke ‘ano he pae Papa 6. Maopopo nā haumana i ka Ho‘omaka o nā māmala‘ōlelo ma ka Hua Nui/ Ma‘aka a pau i ke Kiko Pau/ Kiko Nīnau a i ‘ole ke Kiko Pū‘iwa. Pela ‘ia me nā kahakō a me nā ‘okina e ‘ike pono ai i ka mana‘o o ka hua‘ōlelo e pela ‘ia.
	6.K.7 (Ka Ho‘onohonoh o Kākau)	‘Ohi‘ohi a ho‘onohonoho ‘ia ka ‘ikepili e pono ai ke kākau ‘oloke‘a i mea e kūkulu pono ‘ia ai kona mana‘o.		<ul style="list-style-type: none"> Maopopo ka haumana i nā ‘ano kākau noka like ‘ole. Hiki i ka haumana ke ‘ohi‘ohi a ho‘onohonoho pono i kona mau mana‘o. Ho‘ohana ka haumana i kekahī ka‘ina kākau e pono ai ke kūkulu pono i ka pepa.
	6.K.8 (Ka Pilina‘ōlelo)	Ho‘ohana ‘ia e nā analula like ‘ole ma ka pō‘aiapili kūpono e mōakāka ai ka mana‘o nui.		<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ka haumāna ke wae a koho i nā analula e pono ai ka pō‘aiapili Ua pa‘a i ka haumana i nā loina kākau o ka pae Papa 6.

Haku ‘ia e nā kumu ma ka hālāwai haku nīnau Kepakemapa

				<ul style="list-style-type: none"> • Ua mōakāka ka mana'o nui a ka haumana.
		6.K.9 (Nā 'Ano Kākau)	'Ike 'ia ka 'oko'a o ke 'ano kākau ma nā pō'aiapili like 'ole.	<ul style="list-style-type: none"> • Hiki i ke keiki ke kuhi i nā 'ano kākau i heluhelu 'ia a me ke kumu o ka ho'ohana 'ia 'ana o nā 'ano kākau like 'ole. • Ua mōakāka nā 'ano kākau ma nā pō'aiapili like 'ole a ka haumana
Ka Heluhelu	Nā 'Ano Heluhelu (4.1)	6.H.1 (Ka Heluhelu Mo'olelo)	Kūkulu ka haumāna i kona mana'o a. ma o nā la'ana mai ka mea āna i heluhelu ai. (2 a 'oi la'ana) e. ma o ke kālailai 'ana i ka mana'o o ka mea kākau	<ul style="list-style-type: none"> • Hiki i ke keiki ke wehewehe i kona mau mana'o e pili ana kāna i heluhelu ai me ke kuhikuhi pono 'ana i 2 a 'oi la'ana mai ka mo'olelo mai. • Moākāka ka mana'o o ka mea kākau i ke keiki ma kona kālailai pono 'ana i nā mana'o āna i heluhelu ai ma ka mo'olelo.
		6.H.2 (Ka Heluhelu Mo'olelo)	Kālailai 'ia ke ka'ina hana o ka mo'olelo a me ka pilina o nā hanana i ka holo 'ana o ka mo'olelo.	<ul style="list-style-type: none"> • 'Ike ke keiki i ka pilina o ke ka'ina hana a me ka holo o ka mo'olelo. • Hiki i ke keiki ke helu i nā ka'ina hana o ka mo'olelo a me ka hopena inā ua loli kekahī o ia hanana.
		6.H.3 (Ka Heluhelu Mo'olelo)	Kālailai a ho'ohālikelike 'ia nā hāme'e o 'elua mo'olelo 'oko'a.	<ul style="list-style-type: none"> • 'Ike ke keiki i nā mea 'oko'a a me nā mea like o kekahī (mau) hāme'e ma ka mo'olelo i mea e ho'ohālikelike kūpono ai
		6.H.4 (Ka Heluhelu Mo'olelo)	Kālailai 'ia nā mo'olelo 'oko'a e 'ike ai i nā 'ano 'oko'a o nā mo'olelo Hawai'i.	<ul style="list-style-type: none"> • 'Ike ke keiki i nā hi'ohi'ona 'oko'a o nā mo'olelo Hawai'i.

				<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ke keiki ke hō‘ike mai i mau la‘ana kiko‘ī (2-3 paha) mai ka mo‘olelo mai e kāko‘o ana i ke ‘ano o ka mo‘olelo āna i koho ai.
	6.H.5 (Ka ‘Apo Mana‘o)	Hō‘ulu‘ulu ‘ia ka mo‘olelo ma ke ‘ano he ho‘opōkole me ka hō‘ike ‘ana i nā mahele ko‘iko‘i a me ka mana‘o nui o ia mo‘olelo.		<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ke keiki ke hō‘ulu‘ulu i kekahī mo‘olelo me ka wehewehe kūpono ‘ana i ka mana‘o nui a me nā hanana nui e kāko‘o ana i kona mana‘o
Nā Loina Heluhelu (4.2)	6.H.6 (Ka ‘Ike Ku‘una)	Wehewehe ‘ia ka ‘ikena ku‘una a me ke kuana‘ike Hawai‘i.		<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ke keiki ke kālailai i ka mea i heluhelu ‘ia a ‘ike i nā ‘ikena ku‘una o ka mo‘olelo me ka wehewehe pū i ke kumu i pili ai kēia ‘ike i ka holo ‘ana o kāna e heluhelu nei.
	6.H.7 (Ka ‘Ike Ku‘una)	Kālailai ‘ia nā loina ku‘una o ka mo‘olelo me ke kāko‘o ‘ana i kona mana‘o.		<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ka haumāna ke wehewehe i nā loina ku‘una āna i ‘ike ai ma ka heluhelu ‘ana i ka mo‘olelo. Kāko‘o ‘ia kona mana‘o ma nā la‘ana he 2 a ‘oi.
	6.H.8 (Nā Kahua Heluhelu)	Ua pa‘a nā pilina‘ōlelo a me nā hua ‘ōlelo e heluhelu ai i nā mo‘olelo no ia pae me ka maopopo.		<ul style="list-style-type: none"> ‘Ike ke keiki i ke ‘ano o nā pilina ‘ōlelo āna e heluhelu ana a me ke kumu i ho‘ohana ‘ia. ‘Ike ke keiki i ke ‘ano o nā hua‘ōlelo āna e heluhelu ana a me ke kumu i ho‘ohana ‘ia.
	6.H.9 (Nā Kahua Heluhelu)	Maopopo le‘a ka mana‘o o kekahī hua‘ōlelo hou ma o ka pō‘aiapili mo‘olelo/ māmala‘ōlelo.		<ul style="list-style-type: none"> Nānā ke keiki i ka pō‘aiapili o ka mo‘olelo holo‘oko‘a e kuhi ai i ka mana‘o o kekahī hua‘ōlelo/ māmala‘ōlelo kama‘aina ‘ole

	<p>6.H.10 (Ke Kaona)</p>	<p>Kālailai ‘ia ka mana‘o nui o kekahi ‘ōlelo No‘eau e hō‘ike ai i ke kuana‘ike Hawai‘i me ke kāko‘o.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ka haumāna ke hō‘ike i ka pilina o ka mana‘o nui o ia ‘ōlelo no‘eau i ka nohona ma mua a me ka nohona nei. Wehewehe mai ke keiki i ka ha‘awina nui o ia ‘ōlelo no‘eau. Kāko‘o ‘ia kona mana‘o me nā la‘ana 3 a ‘oi.
	<p>6.H.11 (Ke Kaona)</p>	<p>‘Ike ‘ia ho‘i he nīnau ka nane e pane ai a wehewehe ‘ia me ke kāko‘o.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ‘Ike ka haumāna he nīnau ka nane a ho‘ā‘o ‘o ia e pane, me ka wehewehe a kāko‘o ‘ana i ia pane me 3 a ‘oi la‘ana.
	<p>6.H.12 (Ke Kaona)</p>	<p>Maopopo nā mana‘o pālua o kekahi ‘ōlelo a wehewehe ‘ia ho‘i nā mana‘o ‘oko‘a o ia ‘ōlelo ho‘okahi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ka haumāna ke ‘ike i nā mana‘o ‘oko‘a (nā mana‘o pālua) o ka ‘ōlelo ho‘okahi, he ‘ike ia e kō ai ke ana.
	<p>6.H.13 (Nā ‘Ano Palapala)</p>	<p>Kālailai ‘ia he mau kūmole no ka wae ‘ana i ‘ike i pili i kekahi kumuhanā kiko‘ī.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hiki i ka haumāna ke kuhi i nā mea like, nā mea ‘oko‘a, nā kuana‘ike ‘oko‘a o nā kūmole ‘oko‘a, a pēlā aku